

ARTHUR KOESTLER • Geliş ve Gidiş

Arrival and Departure

© 1943 Arthur Koestler

Bu kitabın yayın hakları International Literary Agency Ltd. aracılığıyla
The Estate of Arthur Koestler'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 3493 • Dünya Edebiyatı 325

ISBN-13: 978-975-05-3766-0

© 2024 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2024, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYAN Necdet Dümelli

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Nikolay Yaroşenko,

“N. Obruçev’in Portresi İçin Etüt”, 1896

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Nebiye Çavuş

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ARTHUR KOESTLER
Geliş ve Gidiş

Arrival and Departure

ÇEVİREN *Ezgi Su Dağabak*

ARTHUR KOESTLER 5 Eylül 1905'te Budapeşte'de doğdu. Ticaretle uğraşan babası Birinci Dünya Savaşı'nda iflas edince aile Viyana'ya göç etti. 1922'de Viyana Politeknik Üniversitesi'nde mühendislik öğrenimi görmeye başladı, ancak okul harcını ödeyemediği için okuldan ayrılmak zorunda kaldı. 1926'da çalışmak üzere Filistin'e gitti. 1927'de Berlin'e gelerek Revizyonist Parti sekreteri olarak çalışmaya başladı. Çeşitli gazeteler için Ortadoğu muhabirliği yaptı. 1931'de Almanya Komünist Partisi'ne üye oldu. 1936'da İspanya İç Savaşı'nda gazeteci olarak gözlemde bulunmak amacıyla Franco'nun merkezini ziyaret etti. 1937'de İspanya'da milliyetçiler tarafından yakalanarak ölüm cezasına çarptırıldı. Sistem yanlıları tarafından rehlin alınmış önemli bir şahısla takas edilerek kurtuldu. Burada yaşadıklarını *Dialogue with Death* (Ölümlü Diyalog) kitabında anlattı. 1937 yılında *İspanya'da Ölüm Gününcesi* isimli otobiyografik bir kitap yayımladı. 1938'de Komünist Parti'den istifa etti. Aynı sene *Gladiators'sı* (*Gladyatörler*) yazdı. İkinci Dünya Savaşı sırasında toplama kampına gönderildi ve 1940'ta İngiliz hükümetinin baskısıyla serbest bırakılana kadar burada kaldı. 1941'de en çok tanınan eseri *Gün Ortasında Karanlık* yayımlandı. Aynı yıl, *Scum of the Earth* (Ayaktakımı) isimli otobiyografi kitabı yayımlandı. Savaşın sonra İngiltere'ye yerleşti. 1942'de İstihbarat Bakanlığı'nda propandanda yayınları ve filmleri üzerine çalışmaya başladı. Bu sırada *Geliş ve Gidiş'i* yazdı. 1944'te *The Times* adına Filistin'e gitti ve *Thieves in the Night* (Gece Hırsızları) için malzeme topladı. 1948'de ABD'ye gitti. Dönüşünde, yeni kurulan İsrail devleti ile komşu Arap ülkeleri arasında çıkan savaşı izlemek üzere gazeteci olarak İsrail'de bulundu. İki bölümden oluşan otobiyografi eserlerinden, 1905-1931 yıllarını anlattığı *Arrow in the Blue: The First Volume of an Autobiography* (Hüzündeki Ok: Bir Biyografinin İlk Cildi) 1952'de; 1932-1940 yıllarını konu alan *The Invisible Writing: The Second Volume of an Autobiography* (Görünmez Yazı: Bir Biyografinin İkinci Cildi) 1954'te yayımlandı. Bu sırada uzun süredir beklediği İngiliz vatandaşlığını aldı. 1960'ta prestijli bir edebiyat kurumu olan Royal Society of Literature'a seçildi. Otobiyografi ve roman türlerinin dışında, *13. Kabile* ve *Uyurgezerler*'in de aralarında olduğu otuzun üzerinde kurgu dışı eseri bulunan yazar, 1968'de Sonning Ödülü'ne layık görüldü. 1976'da Parkinson, 1980'de ise lösemi olduğu anlaşıldı. 1 Mart 1983'te Londra'daki evinde, eşiyle birlikte intihar ederek hayatına son verdi. Eşi Cynthia Koestler ile birlikte kaleme aldığı *Stranger on the Square* (Meydandaki Yabancı) isimli otobiyografi kitabı ölümünden sonra, 1984'te; 1934'te kaleme aldığı *Die Erlebnisse des Genossen Piepvogel in der Emigration* (Yoldaş Piepvogel'in Sürgünde Yaşadıkları) romanı ise 2013'te yayımlandı.

Mario'ya...

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ KISIM

Geliş

9

İKİNCİ KISIM

Şimdi

37

ÜÇÜNCÜ KISIM

Geçmiş

71

DÖRDÜNCÜ KISIM

Gelecek

153

BEŞİNCİ KISIM

Gidiş

219

BİRİNCİ KISIM

Geliş

Beyhude mi? O malum! Sen başla saldırmaya!
Mutlaka galip gelmek için çarpışılmaz ya!
Evet, hatta beyhude olunca daha güzel!
Biliyorum hakkımdan geleceksiniz, evet.
Fakat kalbim çarptıkça, sonuna kadar, kinle,
Ben yine vuruşurum, vuruşurum sizinle!¹

– EDMOND ROSTAND, *Cyrano de Bergerac*

1

“Haydi bakalım,” diye düşündü genç adam, kasıtlı bir eylemden ziyade dengesini kaybetmiş gibi garip bir hareketle öne doğru eğildi ve atladı.

Suyun karanlık yüzeyi ile güverte arasındaki mesafe beş metre kadardı. Meraklı ve ayrıntıcı karakteri nedeniyle atlayışının 1,2 saniye süreceğini önden hesaplamıştı, ama her şey daha kısa sürmüştü gibiydi. Dizleri karnına çekilmiş halde düşerken içinden bilinçli şekilde yalnızca iki kere “Haydi bakalım,” diyebilmişti, hemen ardından suyun sert yüzeyi

1 Edmond Rostand, *Cyrano de Bergerac*, çev. Sabri Esat Siyavuşgil, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2013.

önce ayak tabanlarına, sonra da iki yana açılmış baldırlarına büyük bir acıyla çarptı. Boynunun etrafına iple bağladığı su geçirmez kumaştan bohçası suratına vurdu; suyun uğultusu kulaklarını doldurdu, bohçanın yardığı dudaklarından akan kanla karışmış acı deniz köpüğünden yuttu, uzun bir süre gittikçe daha derine batıyormuş gibi hissetti kendini, düşerken gördüğü kamara penceresinin ışığını hatırladı, sabit duran siyah geminin üç metre kadar açığında tekrar yüze çıktı.

Biraz ilerisinde sudan çıkmış olan çıpa zinciri gergin ve dimdik şekilde başının üzerinden geçerek geminin yan tarafında bulunan yuvarlak bir deliğe doğru yükseliyordu. Dikkatlice birkaç kulaç attı, zinciri tuttu ve etrafı dinledi. Gemi den çıt çıkmıyordu. Yaklaşık beş yüz metre uzakta bir sıra sokak lambasının aydınlatdığı kıyıya da aynı sessizlik hâkimdi. Sokak lambaları aralarında birer palmiye olacak şekilde, sahile paralel uzanan parlak ve pürüzsüz yüzeyli bir yolun iki yanına sıralanmıştı. Palmiyeler upuzundu, hafifçe kavislenmiş gövdeleri nedeniyle belirli aralıklarla toprağa tutturulmuş toz fırçalarına benziyorlardı. Yolun kenarında ışıkları kısık bir araba park etmişti, tepe ışıkları yanıp sönen başka arabalar sessizce gelip geçiyordu zaman zaman. Birkaç kilometre ötedeki şehre dair tek belirti gökyüzündeki pembemsi parıltıdan ibaretti.

Zincire tutunan genç adam, boştaki eliyle boynunun etrafına sarılı bohçayı arkaya doğru itti ve kıyıda saklanabileceğı uygun bir yer bakındı. Birkaç yüz metre ilerideki küçük koyda bir sıra soyunma kabininin karanlık silueti görünüyordu. Zinciri bıraktı ve bu tarafsız ülkenin kıyısına doğru yavaş ve sessiz kulaçlar atmaya başladı. Saat neredeyse sabaha karşı üç olmuştu, bin dokuz yüz kırk bir yılının baharında gökyüzünde ayın görünmediğı bir geceydi.

Kıyıda yirmi beş-otuz metre uzakta ayağı yere değdi. Ayağı kalktı, su boynuna geliyordu. Arkasına baktı, yıldızların altında hareketsiz durmakta olan gemiyi gördü. Ayağı hızlıca yumuşak zemine gömülmeye başladı. Öne doğru eğilip su sesi çıkarmamaya dikkat ederek yürüdü; biraz ilerleyince mecburen dizlerinin üzerinde emeklemeye başladı. Durdu ve etrafı dinledi.

Koy sessiz ve ıssızdı. Soyunma kabinleri ilaç kutusu gibi sıra halinde yan yana dizilmişti, tuhaf ve anlamsız görünüyorlardı. Suyun yakınlarında çocuklar özenle kumdan kaleler yapmışlardı, dalgaların yıktığı kaleler şimdi ıslanmış köstebek yuvalarını andırıyordu. Kalelerden birine sapı kürdandan az kalın minik bir bayrak hafif bir eğimle tutturulmuştu. Duyulan tek ses, deniz ile kumsal arasındaki tarafsız bölgeye usul usul çarpan dalgaların sesiydi.

Genç adam yürüyerek kıyıya çıktı, etrafta onu görececek kimse olmamasına rağmen içgüdüsel olarak iki büklüm eğilerek en yakın kabine doğru koştu.

Pürüzlü tahta parçalarından yapılmış, basit, kare bir kutuydu bu; üstü açıktı, dördüncü duvar yerine de kırmızı mavimsi çizgili, parlak kumaştan bir perdesi vardı. Perdenin karşısındaki duvarda oturarak görevi gören tahta bir çıkıntı duruyordu; sağ tarafta kancaları olan bir raf, solda ise üzerinde altın rengi harflerle dış macunu reklamı yazılmış bir ayna duruyordu. Zemindeki tahta parçalarının arasındaki açıklıklara kum dolmuştu, havada kuru ahşap ve çürümüş deniz kabuğu kokusu vardı.

Genç adam perdeyi çekti, boynundaki bohçayı çıkararak rafa koydu. Islak tişörtünü çıkardı; pantolonunu, çamaşırını ve çoraplarını da çıkararak hepsini kancalara astı. Bohçayı açtı, mendilini çıkarıp elinden geldiğince kurulanmaya ça-

lıştı. Ilık bir geceydi, kabinin içindeki hava tahtaların gün boyu hapsettiği sıcaklığın dışarı sızmasıyla son derece boğucu bir hale gelmişti. Bohçadan saatini aldı ve dinledi; düzenli bir tiktak sesi geliyordu. Büyükçe bir parça çikolata ve bisküvi çıkararak yavaşça yemeye başladı, bir yandan da dar kabinde çıplak halde oturmuş, dışarıdan gelecek en ufak bir sesi duyabilmek için kulak kesilmişti. Ancak geceye sessizlik hâkimdi, hafif bir esinti sesi bile duyulmuyordu. Elini tekrar bohçaya atıp çakmağını çıkardı, hafifçe titreyen elleriyle bir sigara yaktı.

İki-üç derin nefes çektikten sonra tekrar hareketlendi. Ceketini yastık gibi katladı, botlarını yerde yan yana koydu, kalan eşyalarını –bir cüzdan, bir çakı ve bir kalem– rafa yerleştirdi. Ardından kabinin içindeki sıraya uzanmayı denedi, sırtüstü yatıp bacaklarını çok küçük bir küvette uzanır gibi kendine çekerse sığıyordu. Bohça için kullandığı su geçirmez kumaşı üzerine örttü ve akşam ritüelini yapmaya başladı; Kötü Rüya'yı engellemek için işaretparmaklarıyla sağ topuğunda, baldırında ve dizinin arkasında bulunan üç yanık izine dokundu, sonra sigarasını bitirdi. Her nefeste sigaranın ucu bir saniyeliğine parlıyor; genç adamın yüzü, göz çukurlarında koyu gölgelerle, aynaya belli belirsiz yansıyor.

Sigarasını söndürdü. Tepesindeki yıldızlar şimdiye dek hiç görmediği kadar parlak ve canlıydı. Sessizce sırtüstü yatmaya devam etti, gerginliğin ve uyanıklık halinin yavaş yavaş bedenini terk ettiğini hissetti. Kulakları artık yaklaşan ayak sesleri duymaya çalışmıyordu; zihni gelip giden dalga seslerine, evrenin kalp atışının o hipnotize edici ritmine kapılmıştı; gözlerini kapattı ve çocukluğundan beri ilk kez ağlamaya başladı. Ilık, nemli damlaların kemeri kırılmış burnunun etrafındaki sığ çizgilerden aşağı süzülüp dudaklarının ve kırılmış dişlerinin arasından geçerek türlü işkencelere uğramış ağızdan içeri doğru sızdığını hissediyordu.